

«Η ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΙΜΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑ»

ΛΑΜΠΡΟΥ Κ. ΣΚΟΝΤΖΟΥ Θεολόγου - Καθηγητού

Η μεγάλη εορτή της Παγκοσμίου Υψώσεως του Τιμίου Σταυρού είναι ένας ακόμα σημαντικός εορτολογικός σταθμός της Εκκλησίας μας. Οι πιστοί την ημέρα αυτή καλούνται να τιμήσουν και να προσκυνήσουν τον Τίμιο Σταυρό του Κυρίου ώστε να αντλήσουν δύναμη και χάρη από αυτόν. Η μεγάλη αυτή Δεσποτική εορτή δίνει επίσης την ευκαιρία σε όλους μας να σκεφτούμε ορισμένες βασικές αρχές και αλήθειες της πίστης μας, οι οποίες είναι συνυφασμένες με τη θεολογία του Σταυρού.

Η Ορθόδοξος Καθολική Εκκλησία μας, η οποία διασώζει μόνη Αυτή ανόθευτη την βιβλική και πατερική διδασκαλία, αποδίδει την προσήκουσα τιμή στο Σταυρό του Χριστού, ως το κατ' εξοχήν όργανο και σύμβολο της απολυτρώσεως του ανθρωπίνου γένους. Σε αντίθεση με την ποικίλη ετεροδοξία, η οποία, είτε αδιαφορεί να αποδώσει τιμή στο Σταυρό (Προτεστάντισμός), είτε πολεμά ευθέως Αυτόν, ως ειδωλολατρικό σύμβολο (Μάρτυρες του Ιεχωβά). Η Εκκλησία μας θέσπισε πολλές φορές προσκύνησης και τιμής του Σταυρού καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, με αποκορύφωμα τη μεγάλη εορτή της Παγκοσμίου Υψώσεως, στις 14 Σεπτεμβρίου.

Ο Σταυρός του Κυρίου αποτελεί για τη χριστιανική πίστη κορυφαίο σύμβολο θυσίας και αγιασμού, διότι η σημασία του είναι πραγματικά τεράστια. Ο Σταυρός μαζί με την Ανάσταση λειτουργούν ως δυο βασικοί άξονες πάνω στους οποίους κινείται η ζωή των πιστών χριστιανών. Η Ανάσταση έπεται του Σταυρού και προϋποθέτει το Σταυρό και ο Σταυρός προμηνύει την Ανάσταση. Χωρίς Σταυρό δεν γίνεται Ανάσταση. Πάνω σε αυτές τις αρχές στηρίζεται η θεολογία του Σταυρού και η σπουδαία σημασία του για τη ζωή της Εκκλησίας.

Ο μέγας απόστολος των Εθνών Παύλος, ο κατ' εξοχήν θεολόγος του Σταυρού, τονίζει συχνά στις θεόπνευστες επιστολές του ότι ο Σταυρός του Χριστού είναι γι' αυτόν και για την Εκκλησία καύχηση. **«εμοί δε μη γένοιτο καυχάσθαι ει μη εν τω σταυρώ του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού»** (Γαλ.6,13), διότι **« ο λόγος γαρ ο του σταυρού τοις μεν απολλυμένοις μωρία εστί τοις δε σωζομένοις ημίν δύναμις Θεού εστι,»** (Α' Κορ. 1,17), επειδή ο Ιησούς Χριστός **«εγενήθη εν σοφία από Θεού, δικαιοσύνη τε και αγιασμός και**

απολύτρωσις» (Α΄ Κορ.1,30) ως ο «Εσταυρωμένος» (Α΄ Κορ.1,23). Ο Κύριος της δόξης «**υπό χειρών ανόμων**» καρφώθηκε επάνω στο ξύλο του Σταυρού, για να υποστεί το επώδυνο μαρτύριο της σταυρώσεως και να πεθάνει ως έσχιστος κακούργος. Αλλά όμως η ανθρώπινη αυτή κακουργία, εξ αιτίας της άμετρης θείας αγάπης, λειτούργησε ευεργετικά για το θεοκτόνο ανθρώπινο γένος, «**συνίστησι δε την εαυτού αγάπην εις ημάς ο Θεός, ότι αμαρτωλών όντων ημών Χριστός υπέρ ημών απέθανε. Πολλών ουν μάλλον δικαιοθέντες νυν εν τω αίματι αυτού σωθησόμεθα δι' αυτού από της οργής. Ει γαρ εχθροί όντες κατηλλάγημεν τω Θεώ διά του θανάτου του υιού αυτού, πολλώ μάλλον καταλλαγέντες σωθησόμεθα εν τη ζωή αυτού**» (Ρωμ.5,8-10).

Ο Σταυρός πριν τη μεγάλη σταυρική θυσία του Χριστού ήταν έχθιστο φονικό όργανο εκτέλεσης κακούργων. Όποιος πέθαινε δια της σταυρώσεως χαρακτηρίζονταν «**επικατάρατος**» (Γαλ.3,1). Αφότου όμως ο σαρκωμένος Θεός πέθανε ως κακούργος πάνω στο εγκάρσιο ξύλο, αυτό κατέστη πηγή απολυτρώσεως. Από μέσο θανατώσεως μεταβλήθηκε σε ακένωτη πηγή ζωής, από αποκρουστικό και απαίσιο όργανο των δημίων έγινε φωτεινό σύμβολο και διάυλος ευλογιών, από ξύλο πόνου και ωδίνων κατέστη καταφύγιο ανάπαυσης και χαράς.

Η παράδοξη αυτή και μεγάλη αλλαγή συντελέσθηκε επειδή η άμετρη θεία αγάπη και ευσπλαχνία δε λειτούργησε εκδικητικά προς την ανθρώπινη αγνώμοσύνη και κακουργία. Μέσα στην απύθμενη θεία φιλανθρωπία δεν υπάρχει «χώρος» για μίσος,

θυμό και εκδίκηση. Ο Θεός, ως η απόλυτη αγάπη (Α΄ Ιωάν.4,8,) αντί εκδίκησης ανταπέδωσε στον άνθρωπο ευσπλαχνία και του δώρισε τη λύτρωση από τα πικρά δεσμά της αμαρτίας και του κακού και του χάρισε την αιώνια ζωή. Χάρη λοιπόν στην άμετρη αγάπη του Θεού, το φρικτό φονικό όργανο των ανθρώπων μετεβλήθη σε πηγή αγιασμού και απολυτρώσεως. Σύμφωνα με την υψηλή θεολογία του ουρανοβάμωνος Παύλου ο Σταυρός του Χριστού από ατιμωτικό και φρικτό φονικό όργανο θανατώσεως των κακούργων ανθρώπων, μετεβλήθη, μετά το σταυρικό θάνατο του Κυρίου, σύμβολο σωτηρίας, μέσο συμφιλίωσης με το Θεό και πηγή αγιασμού. Η ανθρώπινη κακία έδωσε στο Θεό πόνο και θάνατο δια του ξύλου του Σταυρού, η θεία ανεξικακία και άκρα φιλανθρωπία, έδωσε, αντίθετα,

στο δῆμιό Του αγάπη και λύτρωση! Η δύναμη λοιπόν του Σταυρού έγκειται στην ακένωτη αγάπη του Θεού, η οποία διοχετεύεται πλέον στην ανθρωπότητα και σε ολόκληρη τη δημιουργία μέσω του Σταυρού.

Οι Πατέρες της Εκκλησίας μας έχοντας υπόψη τους αυτή τη μεγάλη αλήθεια διατύπωσαν την περίφημη θεολογία του Σταυρού. Το ιερότατο αυτό σύμβολο είναι πια συνυφασμένο με τον Κύριο Ιησού Χριστό. Από Εκείνον αντλεί την ανίκητη δύναμή του, τον αγιασμό και τη χάρη. Γι' αυτό και δεν είναι ειδωλολατρία να προσκυνείται από τους πιστούς, διότι προσκύνηση του Τιμίτου Σταυρού, σημαίνει προσκύνηση του ιδίου του Χριστού, του Οποίου είναι το σημείο και η ενθύμηση της απολυτρωτικής Του θυσίας.

Ο Σταυρός του Χριστού αποτελεί πλέον την ενοποιό δύναμη της ανθρωπότητας. Αν το ξύλο της γνώσεως του καλού και του κακού στην Εδέμ (Γεν. γ' κεφ.) έγινε πρόξενος κακού και έχθρας του ανθρωπίνου γένους, το ξύλο του Σταυρού έγινε σημείο επανένωσης των ανθρώπων στο Σώμα Του Κυρίου Ιησού Χριστού. Τα δύο εγκάρσια ξύλα, που συνθέτουν το σύμβολο του Σταυρού, συμβολίζουν την ένωση των ανθρώπων με το Θεό (κάθετο ξύλο) και την ένωση των ανθρώπων μεταξύ τους (εγκάρσιο ξύλο). Φυσικά η ένωση των ανθρώπων περνά αναγκαστικά από τη σχέση τους με το Θεό. Το εγκάρσιο ξύλο παριστά, επίσης, τα δύο χέρια του Εσταυρωμένου Λυτρωτή μας, τα οποία είναι ανοιγμένα για να αγκαλιάσουν ολόκληρη την ανθρωπότητα. Μέσα σε αυτή τη θεώρηση η νέα εν Χριστώ ανθρωπινή κοινωνία έχει διαφορετική υφή από τις προχριστιανικές και εξωχριστιανικές κοινωνίες. Η ενοποιός δύναμη του Σταυρού του Χριστού αδελφοποιεί τους ανθρώπους, δημιουργώντας την κοινωνία της αγάπης, της αδελφοσύνης, της δικαιοσύνης και της ειρήνης. Το χρυσορήμον στόμα της Εκκλησίας, ο ιερός Χρυσόστομος, εκθειάζει ως εξής τη δύναμη και τη σημασία του Τιμίτου Σταυρού στη ζωή της Εκκλησίας: **« Τούτο (το Ξύλο) το πρότερο σύμβολο του θανάτου, έγινε πια υπόθεση ευλογίας και τείχος παντοδαπής ασφάλειας. Μεταβλήθηκε σε καιρία πληγή του διαβόλου, χαλινός των δαιμόνων, κατάπτωση των αντιθέτων δυνάμεων. Αυτό τον θάνατο θανάτωσε και τις βαριές χάλκινες πύλες του άδη κατακομμάτισε, και τους αιώνιους σιδερένιους μοχλούς**

συνέτριψε, του διαβόλου την ακρόπολη κυρίεψε, της αμαρτίας τα νεύρα κατέκοψε. Την κείμενη στην καταδίκη οικουμένη ολόκληρη άδραξε και την πληγή της δικής μας φύσεως γιάτρεψε οδηγώντας την στον Πλάστη της. Κραταιώθηκε ο Σταυρός, όχι μόνο σε ένα έθνος, αλλά σε ολόκληρη την οικουμένη... την οποία ούσα άγωνα πνευματικά, για να επιτελέσει την θεόσταλη αρετή, και διατελώντας σε κατάσταση χειρότερη και από αυτή την άνυδρο έρημο, στο να γεννήσει κάτι αγαθό, την μετέβαλε σε παράδεισο ...» (Χρυσόστ. Migne, PG48,824-827).

Το σύμβολο του Τιμίου Σταυρού είναι, όπως τόνισε ο ιερός πατήρ, η φοβερή δύναμη κατά των αντίθεων δυνάμεων. Μέχρι το σταυρικό θάνατο του Χριστού, ως όργανο του κακού, χρησιμοποιούνταν για την καταστροφή και το θάνατο. Αφότου ο Θεός καταδέχτηκε να καρφωθεί και να πεθάνει πάνω σ' αυτόν μεταβλήθηκε σε όπλο εναντίων εκείνων που το χρησιμοποιούσαν. Η Εκκλησία μας ψάλλει θριαμβευτικά: **«Κύριε όπλον κατά του διαβόλου τον σταυρόν Σου ημίν δέδωκας, φρύττει γαρ και τρέμει μη φέρων καθοράν αυτού την δύναμιν, ότι νεκρούς ανιστά και θάνατον κατήργησεν».** Το σύμβολο του Τιμίου Σταυρού είναι το θαυμαστό φυλακτήριο των πιστών. Δεν υπάρχει αγιαστική πράξη της Εκκλησίας μας που να μην σταυρώνονται οι πιστοί, δεν υπάρχει στιγμή προσευχής που να μην ποιούμε το σημείο του Σταυρού, δεν υπάρχει δύσκολη στιγμή που να μην αγιάζουμε το σώμα μας με το σημείο του Σταυρού για να θωρακιζόμαστε έτσι κατά των δυνάμεων του κακού. Ο Τιμιος Σταυρός αντικατέστησε όλα τα δεισιδαίμονα και αναποτελεσματικά φυλακτήρια του παρελθόντος. Οι πιστοί πλέον φέρουν με καμάρι Αυτόν ως πολύτιμο και αποτελεσματικό φυλακτήριο κατά του κακού, αλλά και ως ομολογία της πίστης τους στην μεγάλη απολυτρωτική θυσία του Χριστού.

Πρέπει να επισημάνουμε εδώ την φανερή αποστροφή, ακόμα και την έχθρα προς τον Σταυρό του Χριστού, πολλών αιρετικών χριστιανικών ομάδων. Στο σύνολό του, λοιπόν, ο προτεσταντικός κόσμος δεν αποδίδει καμιά τιμή στο Σταυρό. Είναι γνωστό πως οι προτεστάντες δεν κάνουν το σημείο του Σταυρού και χρησιμοποιούν αυτόν μόνο ως διακοσμητικό στοιχείο!. Οι Μάρτυρες του Ιεχωβά μάλιστα, χειρότερα από αυτούς μάχονται με λύσσα το σημείο του

Σταυρού. Δεν προφέρουν καν το όνομα Σταυρός και αντ' αυτού τον ονομάζουν ...πάσαλο. Στην Καινή Διαθήκη έχουν αντικαταστήσει την ονομασία του Σταυρού με ...ξύλο! Και μόνο γι' αυτό θα μπορούσε κάποιος να χαρακτηρίσει την οργάνωση αυτή σαφώς σατανική. Όλοι αυτοί είναι, κατά τον απόστολο Παύλο **«εχθροί του σταυρού»** (Φιλιπ.3,18) και κατά συνέπεια εχθροί του Χριστού!

Η κατάσταση της κατάνυξης και της χαρμολύπης που δημιουργεί στην ψυχή μας η παρουσία και θέα του Τιμίου Σταυρού μας κάνει να υπομένουμε με καρτερία και υπομονή τα προβλήματα της ζωής, δηλαδή να υπομένουμε τον προσωπικό μας σταυρό (Ματθ.16,24), ελπίζοντας εξάπαντος στην επερχόμενη ανάσταση, μεταφορικά και κυριολεκτικά. Αυτή η ακράδαντη πίστη μας δίνει δύναμη και μας κάνει να αντιμετωπίζουμε τη ζωή με αισιοδοξία, σε αντίθεση με την παποπροτεστατική Δύση, η οποία ζητά εναγωνίως την ευδαιμονία χωρίς τη θυσία, δηλαδή ζητά την ανάσταση χωρίς το σταυρό. Γι' αυτό και δεν μπορεί να τη συναντήσει πουθενά. Η ελληνορθόδοξη παράδοσή μας έχει ως βάση την παύλεια αρχή **«ει δε απεθάνομεν συν Χριστώ, πιστεύομεν ότι και συζήσομεν αυτώ, ειδότες ότι Χριστός εγερθείς εκ νεκρών ουκέτι αποθνήσκει, θάνατος αυτού ουκέτι κυριεύει»**(Ρωμ.6,8-9). Αυτό μας κάνει να ξεχωρίζουμε από την αιρετική Δύση, η οποία όζει από απαισιοδοξία, εξαιτίας του πνευματικού της θανάτου, μη έχοντας ελπίδα αναστάσεως, διότι δεν πιστεύει στη δύναμη του Σταυρού του Χριστού και δεν έχει την ταπεινή διάθεση να συσταυρωθεί μαζί Του, για να μπορέσει έτσι να συναναστηθεί με Αυτόν. Για να μπορεί όμως ο άνθρωπος να λάβει τον θείο αγιασμό μέσω του Σταυρού είναι απαραίτητο να πιστέψει στο Λυτρωτή Χριστό και στην σταυρική απολυτρωτική Του Θυσία. Επίσης πρέπει να σταυρώσει και αυτός τον εαυτό του όπως και ο Χριστός, να συσταυρωθεί μαζί Του, όχι βέβαια κυριολεκτικά όπως κάνουν κάποιοι παπικοί, που κάθε χρόνο τη Μ. Παρασκευή σταυρώνονται σε ξύλο σταυρού, αλλά πρέπει να σταυρώσει ο άνθρωπος όχι το σαρκίο του, αλλά τον αμαρτωλό και κακό εαυτό του, **«ταις του βίου ηδοναίς»**, όπως προτρέπει ο ιερός υμνογράφος της Μ. Εβδομάδος. **«ίνα και συζήσωμεν αυτώ (τω Χριστώ)»**.

Η μεγάλη εορτή της Παγκοσμίου Υψώσεως του Τιμίου Σταυρού είναι μια ακόμα ευκαιρία για όλους μας να σκεφτούμε τις

άπειρες δωρεές του Θεού στη ζωή μας. Να στρέψουμε το βλέμμα μας στο εκθαμβωτικό φως του Σταυρού προκειμένου

να διαλύσουμε το σκοτεινό έρεβος των αμαρτιών της ψυχής μας. Δεν έχουμε πολλές επιλογές, ή αποδεχόμαστε τη λυτρωτική δύναμη του Σταυρού του Χριστού και σωζόμαστε, ή παραμένουμε δούλοι της αμαρτίας και φορείς του κακού και χανόμαστε. Η κλήση προς τη λύτρωση είναι πάντα ανοιχτή, φτάνει να πάρουμε τη μεγάλη απόφαση και να την αποδεχτούμε. Ο Κύριος μας περιμένει, Αυτός ο Οποίος **«τας αμαρτίας ημών αυτός ανήνεγκεν των σώματι αυτού επί τω ξύλον ίνα ταις αμαρτίαις απογενόμενοι, τη δικαιοσύνη ζήσωμεν»** (Α΄Πέτρ.2,21).

ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ ΒΥΡΣΩΝ